REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 19 Mart 2012
Nr. Ref.: RK208/12

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

Dava No: KO 05/12

Başvurucular

Visar Ymeri ile Kosova Cumhuriyeti Meclisi'nin on iki milletvekili

Kosova Cumhuriyeti Meclisi'nin 04-V-279 sayı ve 20 Ocak 2012 tarihli kararının Anayasa'ya uygunluğu hakkında

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Aşağıdaki yapıdadır:

Enver Hasani, Başkan
Kadri Kryeziu, Başkanvekili
Robert Carolan, Yargıç
Altay Suroy, Yargıç
Almiro Rodrigues, Yargıç
Snezhana Botusharova, Yargıç
Ivan Čukalović, Yargıç
Gjyljeta Mushkolaj, Yargıç
Iliriana Islami, Yargıç

Başvurucu

1. Başvurucular, Kosova Cumhuriyeti Meclisi milletvekillerinden: visar Ymeri, Rexhep Selimi, Liburn Aliu, Albin Kurti, Albana Fetoshi, Glauk Konjufca, Albana Gashi, Florin Krasniqi, Alma Lama, Albulena Haxhiu, Afrim Kasolli, Emin Gerbeshi ve Afrim Hoti'dir.

Dava konusu

2. Başvurucular, Kosova Cumhuriyeti Meclisi'nin 04-V-279 sayı ve 20 Ocak 2012 tarihli kararının Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesi ile itiraz etmişlerdir. Bu karara Meclis'in web sayfasında alındığı gün yayımlanmıştır.

Yasal dayanak

3. Kosova Cumhuriyeti Anayasası'nın (bundan sonra "Anayasa" şeklinde anılacaktır) 113.5 maddesi, Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasanın (bundan sonra "Yasa" şeklinde anılacaktır) 38. maddesi ile Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünün (bundan sonra "İçtüzük" şeklinde anılacaktır) 36. kuralı.

Davanın Mahkemeye geliş biçimi

4. Başvurucular, 26 Ocak 2012 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne (bundan sonra "Mahkeme" şeklinde anılacaktır) başvurmuşlardır.

5. Mahkeme Başkanı, 31 Ocak 2012 tarihinde Yargıç Snezhana Botusharova'yı raportör yargıç olarak görevlendirmiş, yargıçlar Robert Carolan başkanlığında, Altay Suroy ve Ivan Čukalović'ten oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni tayin etmiştir.

6. Mahkeme, 31 Ocak 2012 tarihinde bu başvuru hakkında Meclis Başkanı ve Hükümete bildirimde bulunmuştur.

7. Mahkeme, 7 Şubat 2012 tarihinde başvuruculara bir yazı göndererek istemleri hakkında açıklama talebinde bulunmuştur.

8. Bu yazının bir nüshası Meclis Başkanı ve Hükümete gönderilmiştir.

9. Başvurucular Mahkeme'nin yazısına 20 Şubat 2012 tarihli cevap yazısı ile açıklamalarını bildirmiş olup bu açıklama Mahkeme'ye 21 Şubat 2012 tarihinde ulaşmıştır. Başvurucuların cevabı aşağıda 18 – 22. maddelerde ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

10. Bu cevap yazısının bir nüshası 27 Şubat 2012 tarihinde Meclis Başkanı ve Hükümet'e gönderilmiş, isteğe bağlı olarak bu konudaki cevaplarını bir hafta içerisinde bildirmeleri talep edilmiştir. Bu süre içerisinde Mahkeme herhangi bir cevap almamıştır.

11. Ön İnceleme Heyeti 15 Mart 2012 tarihinde Raportör Yargıç'ın raporunu görüştükten sonra tam kadroda toplanan Mahkeme Heyeti'ne istemin kabul edilmezliğine ilişkin öneri sunmuştur. Tam kadroda toplanan Mahkeme Heyeti, istemi aynı günde ele almıştır.

Olguların özeti

12. Meclis, Kosova Demokratik Partisi (PDK) tarafından 20 Ocak 2012 günü sunulan bir önergeyi aynı günde görüşüp karara bağlamıştır. Kararda, Kosova Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti arasında gerçekleşen görüşmelerde varılan "anlaşmaların memnuniyetle karşılandığı" ve söz konusu anlaşmaların uygulanmasını "tamamen destekleneceği" ifade edilmiştir.

13. Mevcut milletvekillerinden 59'u önerge lehine kabul, 41'i ret, bir de çekimser oy kullanmışlardır.

Başvurucular tarafından öne sürülen olgular

14. Başvurucular kendi başvurularında Meclis kararının, Kosova Cumhuriyeti ile Sırbistan Cumhuriyeti'nin uluslararası hukukta hukuki öznelliği olan iki ülke arasında varılan bir anlaşma ile ilgili olduğunu ileri sürmüşlerdir.

15. Başvurucular, 04/L-052 sayılı Uluslararası Anlaşmalara İlişkin Yasanın 3.1.5 maddesinin uluslar arası anlaşmaları şu şekilde tanımladığını ifade etmişlerdir: "- *Uluslar arası hukukla düzenlenip Kosova Cumhuriyeti ile diğer ülkeler veya uluslar arası kuruluşlar arasında varılmış bir uluslar arası yazılı anlaşma veya antlaşma, isimlendirme ve alakalı bir, iki veya üç unsuru içermesinden bağımsız olarak".* Netice itibariyle Meclis'in 20 Ocak 2012 tarihli kararının 1. maddesinde bu yasaya göre iki ülke arasında varılmış anlaşmalar zikredildiğine göre, söz konusu anlaşmalar uluslararasıdır.

16. Başvurucular, uluslar arası anlaşmaların imzalanmasıyla ilgili olarak Anayasa'nın 18. maddesinin bütününe atıfta bulunmuşlardır. Onlar, "bu şekilde 'varılan anlaşmayı memnuniyetle karşılayarak' ve 'uygulanmasını tamamen destekleyerek' Kosova Meclisi, bu anlaşmaları kabul edip onaylamış ve bu anlaşmalardan doğan sorumlulukları üstlenmiştir" ifadesini kullanmışlardır.

17. Onlar, "uluslar arası anlaşmanın bu onayı" Anayasa'nın 18. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir.

18. Mahkeme 7 Şubat 2012 tarihinde başvuruculara şöyle bir yazı göndermiştir:

    1) *İtiraz veya iddia edilen ihlale ilişkin, içerik veya şeklinin Anayasa Mahkemesi tarafından ele alınması gerektiğini değerlendirdiğiniz Anayasal davanın özü nedir?*

    2) *Dava konusu olan meselenin Kosova Anayasasının 18. maddesinde belirlenen onay süreçlerine tabi tutulmasının hangi esasa göre olması gerektiğini belirtmeniz ve böyle bir esası destekleyecek deliller sunmanız rica olunur.*

19. Başvurucular, kendi cevaplarında "anlaşmaya varılmış olmanın memnuniyetle karşılanması" ve "bu anlaşmaların uygulanmasının eksiksiz desteklenmesi"ne atıfta bulunarak aynı tutumu tekrarlamışlardır. Meclis tarafından alınana kararın uluslar arası anlaşmayı "onayladığını" vurgulamışlardır. Onlar, onay için Anayasanın 18. maddesinde öngörülen prosedürlerin uygulanması gerektiğini değerlendirmişlerdir.

20. Onlar, 18.1 ve 18.2 maddesine göre onayın çeşitli kıstaslarını zikretmişlerdir. Bu madde fıkralarından biri Meclis üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun oyunu, diğeri ise anlaşmanın konusuna bağlı olarak Kosova Cumhurbaşkanı'nın onayını gerektirmektedir.

21. Bunun dışında onlar, uluslar arası anlaşmaların niteliğini 04/L-052 sayılı Uluslararası Analaşmalara İlişkin Yasa ve 1969 tarihli Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesine göre inceleyip yorumlamışlardır.

22. Başvurucular, Kosova Cumhuriyeti ile Sırbistan Cumhuriyeti'nin uluslararası hukukta hukuki öznelliği olan iki ülke olduğunu tekrara etmişlerdir. Öyle ki Meclisin kararında zikredilen anlaşmaların, 1969 yılına ait Viyana Antlaşmalara Hukuku

Sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde uluslar arası anlaşma özelliğine sahip olduklarını belirtmişlerdir.

23. Başvurucular, cevaplarında *"Cumhurbaşkanı, Meclis ve Başbakan'ın uluslar arası anlaşmanın imzalanması konusunda Anayasal sorumlulukları ile ilgili yönlendirilmesi"*ni talep etmişlerdir.

İstemin kabul edilirliğinin değerlendirilmesi

24. Başvurunun Anayasa Mahkemesi tarafından ele alınabilir olduğunun tespiti için, önce kabul edilir olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

25. Başvurucular, başvurularını Anayasa'nın 113.5 maddesine uygun şekilde yapmışlardır. Söz konusu madde şunu belirlemiştir:

"Kosova Meclisinin on (10) veya daha fazla üyesi, onaylandığı günden itibaren sekiz (8) gün içerisinde Kosova Meclisinde onaylanan her türlü yasa veya karara, içerik veya usul açısından Anayasa'ya uygunluğuna itiraz edebilirler[*]*."*

26. Yukarıda 1. maddede belirtildiği şekilde Kosova Meclisi'nin 13 milletvekili tarafından yapılan başvuru Anayasa'nın 113.5 maddesinde belirtilen asgari sayıdan olup yetkili taraf kriteri yerine getirilmiştir.

27. Başvuruculaın itiraz ettikleri Meclis kararı 20 Ocak 2012 tarihinde alınmış olup 26 Ocak 2012 tarihinde Mahkemeye başvuru yapılmış; Anayasa ile belirlenen sekiz günlük süre içerisinde yapılmıştır. Öyle ki başvuru zamanında yapılmıştır.

28. Ancak başvurunun kabul edilir olup olmadığını belirlenirken Mahkemenin göz önünde bulundurması gerektiği diğer hususlar da vardır. Bu çerçevede 113.5 maddenin ifade şekline dikkat edilmesi gereklidir: "*Mecliste onaylanan her türlü yasa veya karara, içerik veya usul açısından Anayasa'ya uygunluk*" Mahkeme'nin ele aldığı husustur.

29. Aynı şekilde Anayasa'nın 113.5 maddesine uygun şekilde başvurunun yapılmasını düzenleyen Yasanın 42. maddesi hükümlerinin de zikredilmesi önemlidir. 42. madde bu çerçevede şunu belirlemiştir:

Madde 42
İstemin açık olması

1. Anayasanın 113. maddesi 6[†]*. fıkrasına uygun yapılan bir başvuruda, diğer bilgilerin yansıra, aşağıdaki bilgilerin de sunulması gereklidir:*

1.1. Kosova Cumhuriyeti Meclisi tarafından çıkartılan yasa veya kararın Anayasaya aykırılığına itiraz eden tüm milletvekillerinin adları ve imzaları,

1.2. Başvuruyla ilgili Anayasa, hüküm veya yasanın hükümleri[‡]*,*

1.3. İtiraz konusu başvurunun isnat edildiği deliller.

[*] Bu maddenin Sırpça çevirisi Arnavutça ve İngilizce şeklinden farklıdır.
[†] Bu maddenin Arnavutça ve Sırpça şekilleri İngilizce metinden farklıdır.
[‡] Bu maddenin Sırpça çevirisi Arnavutça ve İngilizce şeklinden farklıdır.

30. Hatırlayalım, Mahkeme başvuruculardan, itiraz veya iddia edilen ihlale ilişkin, içerik veya şeklinin Anayasa Mahkemesi tarafından ele alınması gereğiyle ilgili Anayasal davanın özü belirlemelerini talep etmiştir. Başvuruculardan, dava konusu olan kararın Anayasa'nın 18. maddesinde belirtilen prosedürlere tabi tutulmasına ilişkin iddialarını destekleyecek delillerin sunulması da talep edilmiştir. Başvuruculara davası özellikle Yasanın 42.1.3 maddesiyle gerekçelendirilmiştir.

31. Mahkeme, Kosova Meclisinin 20 Ocak 2012 tarihli kararında *"Kosova Cumhuriyeti Hükümeti ile Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti arasında yapılan görüşmeler süreci çerçevesinde varılan anlaşmaları memnuniyetle karşıladığını ve bunların eksiksiz uygulanmasını desteklediğini"* hatırlatır. Kararda *"Kosova Hükümetinin, diyalog sürecinin düzgün işleyişi ve varılan sonuçların uygulanması için ilgili karşılıklılık önlemleri hakkında karar alması"* gerektiği ve Hükümetin *"diyalog süreci ile karşılıklılık hakkında Meclise rapor sunmaya yükümlü"* olduğuna vurgu yapılmıştır.

32. Anayasanın 65 (1) maddesine [Meclisin Yetkileri] göre Meclis, Anayasanın 69 (3) ile 80 (1) maddelerinde belirtildiği şekilde yetersayı ve oyçokluğu ile yetki sınırları içerisinde yasa, karar ve diğer hükümleri kabul eder.

33. Mahkeme, Kosova Cumhuriyeti Meclisi'nin onayladığı kararların şeklini belirlemeye yetkisi olduğunu tespit etmiştir. Bu davada Meclis, bir parlamento grubunun önergesi üzerine bir karar onaylamıştır. Başvurucular, karar aşamasında Anayasanın 69.3 maddesinde öngörülen yetersayı veya 80.1 maddesinde öngörülen çoğunlukla ilgili başvuruda bulunmamışlardır. Başvuruculara başvurusundan, Meclisin onayladığı kararın içeriği veya karar aşamasındaki usuller yerine kararın yapısına itiraz ettikleri anlaşılmaktadır. Bu davada onlar, Mahkeme'nin bu kararın yapısını değiştirmesi gerektiğini ifade etmeye çalışmışlardır; ancak Mahkeme'nin bunu nasıl yapacağına ilişkin argüman, delil ve gerekçeler sunmamışlardır. Başvurucular Meclis'in onayladığı kararın uluslar arası anlaşma içerdiğini ve bunun, Anayasa'nın 18. maddesinin uygulanmasını gerektiren bir onay olduğunu ileri sürmüşlerdir. Mecliste, sunulan önergenin uluslar arası anlaşma içerdiği veya kararın 18. maddeye göre onaylanması gerektiğine ilişkin öneri sunulmamış veya tartışılmamıştır.

34. Meclis'ten çıkartılan kararın 18. maddenin ilgi alanına girdiğine ilişkin argüman veya delil bulunmamaktadır. Dahası, başvurucular 18. maddenin 1 ve 2. fıkraları arasındaki farkların ayrıntılarına inmemiş ve bu fıkraların hangisinin uygulanması gerektiğini belirtmemişlerdir. Yalnız 18. maddenin içeriği, onun Meclis'in kararında uygulanması gerektiği sonucuna götürmez.

35. Mahkeme, görevinin itiraz edilen kararın içeriği ve karar onaylanırken başvurulan usullerin Anayasa'ya aykırılığını değerlendirmek olduğunu tekrarlar. Başvurucular, çıkartılan kararın ne içeriğini ne de usullere itiraz etmemişlerdir. Onlar, onaylamayı yaparken Meclis'in Anayasa'nın 18. maddesine uygun bir usul belirlemesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

36. Mahkeme, başvurularca yapılan başvurunun bütününü analiz etmek durumunda olup yapılan ilk başvuru ve başvuruculara 21 Şubat 2012 tarihinde Mahkeme'ye gönderdikleri cevabın ele alınmasını gerektirmektedir. Özde başvuruculara, Meclis'in 20 Ocak 2012 tarihinde kabul ettiği kararın Anayasa'nın 18. maddesinin uygulanmasını gerektiren uluslar arası anlaşma olup Mahkeme'nin yorumlamasını diledikleri anlaşılmaktadır. Mahkeme, Anayasa'nın 4. maddesinde öngörülen kuvvetlerin paylaşımı doktrininin ve Meclis'in yetkilerinin bilincindedir. Öyle ki Mahkeme, gerekli veya elzem görülen böyle kararları almak Meclis'in görevi olduğunu değerlendirmiştir. Netice itibariyle Mahkeme, kendisinin Meclis kararını onay gerektiren uluslar arası anlaşma olarak değerlendirmesine ilişkin

başvurucuların istemiyle ilgili olarak Anayasa'nın 113.5 maddesine dayanarak kendi yargılama yetkisi alanının dışında olduğunu değerlendirmiştir.

37. Öyle ki tüm bu hususları göz önünde bulundurarak Mahkeme, Anayasa'ya göre başvuru *ratione materiae (konu bakımından yetkili)* olmayıp kabul edilmez nitelikte olduğu sonucuna varmıştır.

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa Mahkemesi, Anayasanın 113.5 maddesine, Yasanın 20. maddesine ve İçtüzüğün 36. kuralına dayanarak:

I. İstemin oybirliğiyle kabul edilmez olarak reddine,

II. Oyçokluğuyla başvurunun Anayasa'ya göre *ratione materiae* olup kabul edilmez olarak reddine karar vermiştir.

III. İşbu karar başvuruculara, Kosova Meclisi Başkanına ve Kosova Hükümetine bildirilecektir.

IV. İşbu karar Yasanın 20 (4) maddesine uygun şekilde Resmi Gazetede yayımlanır.

V. Karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç | **Anayasa Mahkemesi Başkanı**

Snezhana Botusharova, imza | Prof. Dr. Enver Hasani, imza